

طغارجق

بعض منتخب آثار الله فنونك دلالت اينديكي بر طاقم غرائب كشافيات و حكمای
متقدمين و متأخرين طرفه من ايراد ايديلان محالكت مفيدده في و بعض تراجم
احوالی حاویدر .

محرری

{ احمد مدحت }

جزء نومروسی

۱

مواد مندرجده

۱۶	فریختار	۰۲	افاده مرآم
۲۰	عثمانوچدنك اصلاحی	۰۳	کتاب مطالعه سی
۲۵	ارضك قدری	۰۶	گذران حیات
۲۶	علم ایلله فن	۰۷	احمد مدحت
۲۹	قریم محاربده سنك مبدئی	۱۰	دیوژنك ترجمه حالی
		۱۵	حیواناتده افکار جمعیت

فیثاتی ۴ غروشددر .

ایلك دفعه

اولوق اوزره محررك ذائنه مخصوص مطبعه باصلدی .

استانبول

۱۲۸۸

وهر اوکنه راست کلان قرنجه ایله دوقشور
کیدر . خارجدن کلان قرنجه ایسه برکه
دوقوشدقدن صکره ارتق پک آقرنجه ایله
دوقوشدقرق طوغرنجه یوایه طوغری
قوشار . بو حال یارم ساعت قدر دوام
ایدنجه طشرده بر دانه سی قالمه رقی ایشک
اقتضاسنه کوره یابوآک اوزرنده عقد جمعیت
ایدرلر ویاخود هبسی بوآک ایچنه کبرلر .
ایشنه بو صورت یقیناً دلالت ایدرکه
قرنجه لک بر منوال محرز دوقوشدقلری
مطلقاً افاده مرام ایچوندر .

بونلرک صورت اداره لری جمهوریت
قریب اولوب اوزرلنده برآمر و یارئیس
یوقدر . هر کس وظیفه سنی بیلدیکی
وهر کس جمعیتله اسکانه بالجبور یه یکدیگرینه
اولان احتیاجنی تقدیر ایلدیکی جهته
جهله سی فکر برلکیله تعیش ایدرلر .

حتی بونلرک جمعیتله بعض معامله
عمومیدلری اولور . ازجهله بر جمعیت دیگر
جمعیتله محاربه لری ایدرلر .

دقت ایشلردر که بونلرک محارباتی بیانی
بر اصول و فاعده آتیده اوله رقی اجرا اولنور .
طرفین صف باغلار . جناحیندن هجوملر
کوستر .

محاربات واقعه ده حاللرینه کوره
نیما کرلک دخی ایدرلر . بر جمعیتک مسکنه
هجوم ایدکلری زمان طوغرنجه الک آت
قانه هجوم ایدرک عورطه لری غصب
واغتنامه مسارعت کوسترلر . بویله
منهوب اولان عورطه دن چیقان قرنجه لری
خاصلر اسرا کی بر صفتسده بولند براره رقی

اعمال شاقصده استخدام ایدرلر .
ایشنه خیالات و خرفاندن قطع نظر
فقط ارباب دقت تدقیقه قرنجه لک بر نوع
مدنیه بوصورتله استعداد طبیعیلری انسان
ایچون بونلرک عبرت اولمیدر . بزم میانه مزده
کمال مدنیت و غایت انسانیتدن دم اوران
هم جنس بر و افکار مدنیت و انسانیتی
سنه لجه دیرسه ک باطلانه رقی بر چوق
تحصیل و تفنندن صکره حاصل ایده بیلددر .
اگر بونلر حال طبیعیتنه بر اقلش اولسدر
مجبور و حشمتده هانکی درجه یه وارزلیدی ؟
حال بو که جناب حق بزم مغرور اولدیمز
افکار عالیله بی الک عاجز بر حیوانیمز . دخی
ویرمیدر .

عثمانلوجه نلک اصلاحی

ایدیلر بیننده اراق اراق عثمانلی
کتایبندن بحث اولتوبده هر حالده ساده لکی
کلفتسه ترجیح ایدن ذواتدن بریسی « جام
یازیلر یوقدر مغلق یازیلر جغتیه براز آجیق
یازلسده هر اوقویان اکلاویه بیلمسه یعنی
یازیلان شیلره اوقدر عربی و فارسی لغتلر
قاتلسده هر کس اکلاویه بیله چکی کپی شویله
قباجه بر عثمانلیجه یازلسه « دیدیکی زمان
بوذانه ایدیلان مقابله « قباجه یازلق فصل
ممکن اولور ؟ عربی و فارسی نصل ترک
ایدیلور ؟ عثمانلی لساندن عربی ایله
فارسی بی چیقار ایسه ک اسانی تماماً ترک
ایتمش اولورزه سوزلندن عبارت اولدی
کورنلکده در .

واقعا ابلت نظر ده شو مقابلہ بولندہ کبی
کور یاور . چونکہ بزرگستاندن کنورمش
اولسد یغز اصل اتا لساغزی غیب ایش
بولند یغز دن شمدیکی حالده اساغز دن عربی
وفارسی اغلربی چیقارمش اولور ابلت
عثمانلی قاموسنک همان بتون بتون بوشالہ جفی
درکاردر .
آتیق لساغزک اصلاحنه مانع اولان شی
بالکز بوابسہ آندن بوقدر ما یوس اولق
ایجاب ایغز . عجماد تیاده برسان وارمیدر کہ
مخلوط اولوب ده صرف کنددی مالی اولان
القاضی قولانسون .
الک زیادہ فصاحتلہ شہرت بولان
لسانلردن بریسی عربدر . حال بو کہ اساسا
برجوق اغلر عربی ایلہ عبری بلشدہ مشترک
اولدیغی کبی بونایدن برجوق اغلر دخی
تغز ایشلدن .
الک فصیح برسان اولسہ اولسہ بتون
لسانلرک اناسی دیک اولان سانسقریت [*]
انسانی اولق لازم کلوب حال بو کہ اگر تاریخ
اوزمانہ دار معلومات صحیحہ وقویہ وبرد کدن
صکرہ آندن ایلروسی کشف ایچون دخی
بعض سندات و دلائل کوسستموش اولسہ
سانسقریت لساننک ده مأخذلربی بولہ
یلہ جکمز درکاردر .

واقعا عثمانلی لرسای و سبطادن
کدکاری زمان برار کنورمش اولدقربی
لسانی محافظہ ایش اولسد یلردہ بعدہ
ترقیات مدنیہ نسبتجہ لسانک دخی ترقیاتی
یتہ ترکیجہ دارہ سندنہ آرامش اولسد یلر
شمدی کندیلر ییتہ یک بولک تشکرز ایدر ایدک
نہ فائدہ کہ اوزمانلر ایران و عربستان جلیبہ
مجبور اولدیغز فضللا وادبا عرب و عجم
لسانندن اخذینہ لزوم کوردکاری شیلری
ترکشدیرمک دخی شویلہ طورسون بلکه
ترکیجہ مزنی دخی الیزدن آلهرق عربلشدیرمشلر
ویا خود فارس لشدیرمشلر در کہ « ایشک
کلشاتی » « کون بکون » و سار بوقبیل
تعبیراتک زمانزدہ دخی استعمال ایدلمسی کبی
بر بولک فسادک شخصنی دها اوزمان اکسلردر .
تاسفمز بالکز بوقبیل کوچک شیلردن ده
عبارت دکلددر .
کله کله عثمانلی کتباتی اودرجہ بی
بولشدر کہ قلم آلمان برشینی نہ عرب نہ عجم
ونہدہ ترکا کلامیسہرق بوسان بالکز برقاج
ذات اراسندہ تداول ایدر برسان خصوصی
حالتی کیش و آزلغک چوقلغہ تابع اولمسی
ضرب مثل حکمندن ایکن بو آزلق چوقلغی
کندیسنتہ تابع ایتمک دعواسنہ دوشدرک
نهایت ملتی عاداتا سانسقریت برافشدر .

فقط برملنک لسانسقریت قلمسی ممکن
و منصور دکلددر . غایبی بوقارودہ دخی
دینلدیکی وجهلہ مغزانا لسانی بونسان
ترکیجہ بی غیب ایدرک آنک یریتہ « عثمانلی
لسانی » اسمندن بشقہ هیچ براسم قبول
ایدمیدجک اولان برسانی اوکرغشدر .

[*] هندقدیم لسانی ایلوب زند و فارس
و جرمان و ایتالیان و یونان و سلاو و الحاصل
اغلی و بلکه بالجلہ لسانلر آندن مشتقد .
میلادک اوچخی عصرندہ زوالہ یوز طوتوب
بدنجی عصرندہ نسیا نسیا حکمنہ
کیم مشد . شمدی علمانہ احیاسنہ چالیشورلر .

الیوم قوللاندیغیز اسان عربی وفارسی
 و ترکی و عثمانیله کیمجه کده و صنعتده
 کسب ایتدکلری نرق مناسبتله یونان
 و ایتالیان و ترکیات اخیر مزلک کوسه ردی
 زوم اوزرینه برده فرانسس اسانلردن
 مر کبدر . آتیق بز اسانلرده اولان الفاظ
 عربیه بی قوللانه بئلك ایچون بئنون عرب
 اسانی اوکریمکه و اذکدک دیگر اسانلری دخی
 برر بر تحصیل ایتکه مجبور اوله جق ایسه ک
 مدت عمر می یانکر اسان تحصیلنه حصر
 ایتسه ک بیلنه موفقی اوله مه جعفر زدر کاردر
 (آتوز سنه ک بر ملت ایچنده آتیق بش
 آتی کتاب کوسره بیلدیکمز نه بیدن ایلرو
 کلدیکی حتی بعض ترک محرر ک قلمه آلدق
 کتبی عربجه اوله رق قلمه آلمه نه دن مجبور
 اولدقنری دوشوبله جک اولور ایسه مقصد
 دها زیاده کسب وضوح ایتمش اولور)
 عجمی اسانلر حال حاضر یله اصلاح
 قبول ایتمی ؟ بالا اصلاح ملتز ایچون برلسان
 عومی حاله کیمه می ؟

فرانسس اسانک بزم ترکیه دن شمعی
 الیمده یونانی قدر دخی زنیکن اولدیغی
 و بون بون یونان ولاتین و جرمان اغلرلردن
 عبارت ایکن بالا اصلاح بالکر فرانسس ملتده
 دکل الیوم عوم دن بیا به اسان عومی اولدیغی
 حالده بزم عثمانلی اسانی بته عثمانلی ملتی
 ایچون اسان عومی حالنی کسب ایدمه مامک
 صورتی ممکن دکل تسلیم اولته مز .

شناسی * مرحوم مشهور عبارلر ده کی
 مجمع وفایه لری قالدیروب آنلردن منتظر
 اولان خدمتی بر صفره کوردیرمش و بو

صورتله کلاملری پارچه لاش اولدیغی کی
 جمله لری دخی بئند بئند آیروب بو صورتله
 اسانلری بیانی عومیلش دیرمش و مرحوم
 مشارالیه ک بوهمتی سایه سنده الیوم ارباب
 شباهتدن برچوقلر بک الی قلم طوته بئله که
 باشلامشدر .

شو بئندیزی یورایه قدر اسانلری
 شناسی مرحومک ساده لاشدیره ساده لاشدیره
 ایتدیره بئاش اولدیغی بزرده ده اوله رق قلمه
 آلدق . اسکی کتابک ا کلاشلر عبارلر بته
 نئسبتله بو عبارلر مز البته دها قولای ا کلاشله
 بیله جک و یاز بئاش سنده دخی دها قولای قلمه
 قلمه آتیق ممکن اوله جق بر عبارلر در .

آتیق بز دعوی اید یورز که شناسی
 مرحومک ساده لاشدیردیکی درجه دن برفاق
 درجه دها ساده لشمکه و دها زیاده
 عومیلشمکه اسانلرک استعدادی واردر .
 (وقتیه بو دعوا مزه دار بصیرته برفاق بئند
 قوناشیدی)

هر نه قدر صنعتی سوز سوله مک غیرتده
 یونان بعض ادبیه لرله آغزیدن ایدیلان
 مذاکره لر یزده اشاعیده کوسه جکر
 صورتله بیانی اعتراض ایدلش ایسه ده
 بو کونشکی کون اسانلری ساده لشمک
 و عومیلشمک و او قدر محتاجز که بو احتیاجز
 ایدله جک اعتراضدن فاجعه رف و حکم فدرک
 یوراده دخی فکر عری اوردیه قویغیه بزی
 مجبور اید یور :

بز دیورز که عربی صرف و نحو ندن اضافلر
 ایله صغتلر و مذکرلر و مؤنثلر و فدرلر و جمعلر
 عثمانلی صرف و نحو بته صوقلسمه هانیا

دعك استاورز كه عثمانلى اسانجه بولنه
اختياج كورلده اسانغ ششاسى مر خومك
ساده لشدره ساده لشدره واردرمش اولديغى
درجهك دها بوقاروسته مطلقا واردر .
بونكه برابر كهك تركه سى و فقط معروف
اولان تركه سى وارايده آنك برينه عربجه
وفارجه بر سوز قولانده اسانك ساده ليكى
برقاندھا آرناز .

سوزيمزى دھا آچيجه سوبيلهلم .
اشارتلىر ادانغى «فلان مذكور» كپي عثمانلى
لشاده قاعدسى اولميان بر صورتده
يازاچمير . «مذكور فلان» يازسقى و اعمال
خيريه . «ديه جكمز» خيرى اعمال . ديسك
صفت اليه موصوف بيته اون يرد مطابقت
ارامغه هيچ مجبور اولمايدك (خيرى اعمال)
ديه جكمز «خيرى عملار» ديسك وديكر
جهلموده دخی هب بوصورنى التزام ايندهك
مفردينى اوكره نه ييش اولسد يغمز ككرك
جمع قاتى «افعل افعله فعلة» وزنلرندن
هانكيسنه تطبيق ابديله چكى و جمع كرتلر
نصل بولند چيچون همچ ذهن بورمغه
مجبور اولمايدك «زمر» ادبا يازاچمير .
«ادبيلر زمرسى» ديسك وهر اضافده
بوصورنى قبول ايندهك اضافت لفظيه ميدر
اضافت معنويه ميدر ؟ و بونلك هر ينده
مضاف اليه . مضاف اليهك قايح يرد مطابقتى
شرطددر ؟ هيچ بورالرينى ده بيلك لازم
كلز ايدى .

هله تركه كوكرچين واورجك كپي
اغتلر طور و ب طور و رايكن كوز و عتكوت
كپي عربجه فارجه اغتلر قوبه رقى خاتى

فرهنگ وقاموس ده باش پاتلاغه مجبور ايمز
ايدك .

بونلر طرفه قالسون اكر اسانغى
ساده لشدر ايسك شديكى كوچلكك
كوسزديكى اجبار اليه بر طاقم قوروقلى
قولاقلى ياكشلقلى قبول ايندهك هيچ اولز
ايسه قاعده جه ياكشلقنه حكم اولنه . يه چق
بر بولده يازى ياز بيلور ايدك .

«سريع الطامه» «فسيخانه عامر»
«شمس منير» و دھا بونك كپي نجه نجه
ياكشلقلى اسانك شديكى كوچلكلرندن ايلور
كلزده نهدن كلور .

اما دتيلور ايسه كه بو قريف ايتديكيز
مسورته يازيلان يازى كوزه باتنه چسق
وسو باشلان سوز قولاغى طرما لايه چق قدر
ثقل اولور .

خير بزا دھا ايدرز كه اولز . ايشته
شوسكز بئده قولانديغمز اسان قريف
ايتمك ايتسدن كيز عثمانلى اسانق اولسوب
بولسان ايله ييش سطر قدر يازى يازديغمز
حالده نه بر صفت موصوف نه بر مضاف
مضاف اليه وحتى نه فارسى نه عربى بر جمع
دخى كتور ميوب طوغر نجه ياز بولرك
حتى عربى و فارسى اغتلرى بيله آرقولانديق
بويتمش سطرى شسو مسورته يازديغمز كپي
يدى بوز و ايشته بيلور ايسه يدى بيلك
ويتمش يدى بيلك سطر بيله يازا بيلور .

مراد مراد اكلانق ايسه بوصورته
دھا قولان اكلاديله بيله چكى دخى دركاردر
نجه سنده ردينى اسانغ همچون سائر
اسانلرده اولديغى كپي بر غرامر يابلسى ارزو

ایذیلور . فقط بدرلو یا بیله میور . چونکه
 بالکز عربینک صرف ونحووی اوزرینه
 کتابخانه لر طولوسی کتاب یازمش . اسان
 شمدیکی حالده قله جتی اولور ایسه بونلر
 نه قدر ابقلا نه جتی نه قدر قصا د بیله جتی اولسه
 فارسی و ترک قاعده لری دخی ضم اولندیغی
 حالده بزم ایچون ایکی بیک بشوز صحیفه لک
 برغرامر یالقی لازم کله جک هله . منطق معانی
 بدیع بیسان هپ عربی اوله رق اوقونه جتی
 اولور و « و قرب قبر حرب قبر » اغرمیدر
 خفیه میدر ؟ دیه و اغرا شور کیدر ایسه ک حقی
 امداد ایلله .

حالبو که براسانک منطق معانیسی بدیعی
 بیانی دیگر براساندن تحصیل ایدلمکده اولان
 غرابت جبا قالور .

بزم توصیه ایندیگمر اسانه کلنجه بوراده
 تفصیلی باش اغریسی کتوره جکی جهنسه
 سوزی اوزاتماقی ایچون شو قدر دیه لم که
 عربی صرفندن مصدر اسم فاعل اسم مفعول
 اسم زمان و یا خود مکان مبالغه ایلله اسم فاعل
 اسم منسوب و اسم تفضیلک بالکز برر مفرد
 مذکر صیغه لر یله الٹی ثلاثی بی براعتبار
 ایدرک بر ثلاثی مجرد و ثلاثی مزید فیه دن
 افعال تفعیل مفاعله افعال انفعال تفعیل
 واستفعال و برده رباعی مجرد بانی و بونلرک
 ایسه بالکز مصدر لر یله اسم فاعل و اسم مفعول
 صیغه لر ی کفایت ایدر . و معتل اولان کلمه لر
 اصلندن نه ایش دیه اراشد برلق لازم کلیوب
 انلر فرانسزلرک غیر قیاسی فعلاری کبی حالی
 اوزره قبول اولتورلر . نخودن یوقاروده بیان
 ایندیگمر وجهله صیفت موصوف و مضاف

مضاف الیه و سائر لری ترک ایدلد کدن صکره
 بزه لازملی هیچ برشی قالن . بالکز ترکیفه
 ایچون بر نحوه احتیاج قالور . بوندن
 صکره کشدیغز ایچون برده منطق تنظیم ایدله
 بیلورز .

عرض ایندیگمر شیلیری بدرجه به قدر
 تقدیر ایدلر دن بر ذات بالکز معتل اولان
 فعلار حالیه قبول ایتسه که واعلا ل ترک ایلکه
 اعتراض ایتش ایدی . بو کا مقابل طرفندن
 شو جواب و برلشیدی .

« اعلا قاعده لری بزه » قال ، نک اصلی
 « قول » اولدیغنی کوسترمیه حکمی ؟ حالبو که
 قال نک اصلی نه قال ایدی هیچ بروفته قول
 دکل ایدی . بو قدر اسکی عرب شاعر لر یلک
 شعر لر بی کور بیورز . هانکیسی قال نک
 اصلی اوله رق قول دیش . خبر یلاندز . بز
 ادعا لدرز که یلاندز . قال نک اصلی قول دکلدر .
 « قول » مصدر بنه معنا سبت الدیرمق ایچون
 بونی اویدر مشلدر .

سوزک نتیجه سی اسامتری اصلاح ایتکه
 زیاده سیله مجبورز . بز شمدی به قدر
 مرانی ولو که اگلا ش بیله میه جتی بر صورتله
 اولسون (کاغد اوزرینه قویه بیله جک
 ذاتله « فلان آدم کا تیدر » دیه عادتاً منتهی
 نظر یله باقاردق . فقط شمدی کور بیورز که
 او قوبوب یازمق دینلان شی عادتاً دکل یوب
 سوزلمکدن عبارت قالور « بن بازار اوقورم »
 دیان آدم لره « نک اعلا آتی اکلادق » فقط
 بیلدیگمر کیشی ندر ؟ هانکی فته خصوصیتکز
 واردر « دیه صور بیورلر بزیکرمی بش اوتوز
 باشه قسدر زمانتری حالا اسان تحصیل

انسان از زراعت ایچون اوزرنده چفت سورمه
ایندی ۱۰ اگر شمدیکی درجه سندن دهاموشانی
اولیدی چفجی اوزرنده کره میوب قومه
ویا باطافده کزنلر کی باطار قالور ایدی
عالمده الک قینلی شیر ارضک محصولدر
ظاهرده غایت قبا و چرکین کی کورینان
اوجسم مبارک دراو درلو اشکاله کبره یلور
و بزیم ایستدیکمز سعادت نلردن هیچ بریسنی
در یغ ایتمدرک و بر

بوجرکین و حقیر طو برانی اوقدر کوزل
شکل و صورته کبره یلور که نظر حیرت
چار یار ۱۰ برسته ظرفنده نباتانندن شاحلر
فشدردارق طومسوقلندیرر یار اقلندیرر
چچککلندیرر شلندیرر و کله جک سنه ایچون
تخنی دخی استحضار ایدر

طو برافده اولان سعادت استحضال
ایدیه ایدیه بتز ۱۰ چوق استحضال ایدیه
دیواشه لدکجه و قازدقجه و یازدقجه دهام
چوق زنگینه شور ۱۰ نجه بیک ییلدن بری
هرشی اندن ظهور ایتمدیکی و اندن التدیغی
و هر حیوان اتی استعمال ایتمدیکی حالده هنوز
اسکیماشدر ۱۰ اسکیز و اختیارات
شعدی به قدر بیکلرجه انقلاب کوردی
هر انقلاب اربابی اختیار نلندی ۱۰ انجق
کندیسی اختیار لیوب هر سنه موسم
بهارنده کجلمه کده در

ارض کیمسه بی اونوغز ۱۰ کیمسه دن
نعمتی دریغ اغز ۱۰ یالکز کوزی قبالو
انسانلر آتی اونودر آتی زراعت خصوصنده
همتی دریغ ایلر ۱۰ انسانلر محضاً تسبب
حالرله باغ و ترلا اوله جق برلرده چالیرلر

یوانده صرف ایدر ایسه ک اوتوز بش باشنه
کبرسه ک بیلنه ۱۰ مکتب چوجنی حالنده
فاله جغز ۱۰ اگر اسانه اهیت و برمیوبده
یالکز فنده حصر همت ایده جک اولور
ایسه ک پک چوقلرینی کور مکده اولدیغمز
وجهله ۱۰ اوزمان دخی ایکی سطر یازی یازوب
مرامزی افاده به مقتدر اوله مبر

انسان دیلر بشامز ۱۰ ملتزک
ترقیسنی ایسترایسه ک هر فردنک بلبل کی
شاقیه سی ایچون ک ندولر نه قولایلق
کوسترملی بز

ارضک قدری

(محرر مشهور فنلونک وجود الهی
اثبات ایچون ایراد ایتمدیکی دلائل طبیعیه
صره سنده ارضه دائر کوزل بر مقاله
تقدیریه سیدر)
محررک اولدیغی حس ایدیه میسه جک
بر صورتله بو کره ارضه معلقده تعیین موقع
ایدن کیدر

بو بنای عجیب و شکل غریک اساسی
کیم تاسیس ایندی ؟

ارض دیدیکمز جوهر بی قیمت ایاقلر
النده سورینان بوجود دکلیسدر که الک
مسکین حشرات بیلله یوزینسه باصوب
و چکنه یوب کچر

فقط ارض استلا کی ایچون انسانلرک
بونجه جانلر خزینهلر فدا ایتمدیکی برشیدر
ارضک ماهیته دقت لازمدر ۱۰ اگر
سائر اجسام صلیبه قدر قاتی اولمش اولیدی